

MUSEETS ERHVERVELSER

1. juli 1958—30. juni 1959

Ved Signe Gjødesen

Der er ikke sket stor tilvækst til oldsagssamlingen: nogle flintredskaber (Jens Kjær, Skyum, Bent Poulsen, Søren Kielsgaard, V. Vildsund), en sten med skålformede fordybninger (Marius Poulsen, Barslev) og nogle få lerkar. Et lerkar - meget medtaget - blev fundet ved udgravningen til Snedsted skole, og et andet er skænket af Johs.

Andersen, Dollerup Mølle. I en grav fra romersk jernalder i Kåse, Hjørdemål sogn, blev der fundet tre lerkar, hvoraf det ene indeholdt kranium og knogler af en ged. Den ringe tilvækst skyldes ikke mangel på fund. Museet har fund fra tre bronzealdergrave til konservering på Nationalmuseet (Ås, Sundby og Vandet), og i juni måned foretog Nationalmuseet en udgravning ved den nye skole i Vandet og afdækkede 8 jernaldergrave. Der blev fundet 16 lerkar, nogle jernknive, glasperler, bronzenåle og en sølvfibula. Alle genstandene er for tiden på Nationalmuseet, men museet håber at få i hvert fald en del af det store fund, når det er blevet konserveret og undersøgt.

En af stenkisterne havde en så heldig beliggenhed, at den passede ind i skolens plan, så den vil blive bevaret som et stykke anskuelsesundervisning for børnene, og en anden af gravene, som udmærkede sig ved at have en kværnsten i den ene kortsides, vil blive flyttet til Thisted og opstillet i museets have.

Den kulturhistoriske samling er i årets løb blevet forøget med ca. 150 numre af vidt forskellig art.

Af billeder kan nævnes en tegning af Thistedmaleren Marius Hammann, tegnet af Kr. Kongsbøll, en af Hammans venner fra kunstakademiet. Den er skænket af direktør Dam, Aarhus. Marius Hammann er ikke særlig kendt, ikke engang i Thisted, hvor han blev født i 1879 som søn af karetmager Wilh. H. Hammann, Nørregade. Han debuterede på Kunstnernes Efterårsudstilling i 1904, i 1908 fik han tildelt Eckersbergmedaljen, og han var i mange år udstiller på Charlottenborg. Han døde i 1936. Museet har nogle få af hans malerier, bl. a. et selvportræt, malerier af hans forældre og nogle motiver fra haverne mellem hans hjem i Nørregade og bækken.

Foruden denne tegning har museet fået to malerier. Det ene er af en Thybokvinde, Ane Marie Jensdatter (Ravnsmed) født 1843, det andet er af skibsbygger Hans Ditlev Bendixsen, som ved sin død i 1902 testamenterede 25.000 gulddollars til Thisted og Thy. Maleriet er skænket af en af hans slægtninge, som bærer samme navn.

En del af de indkomne gaver stammer fra Thyholm. Pens. oversygeplejerske frk. Christensen har således bl. a. skænket et billede af Thyholms apotek 1868 og en salmebog mrkt. H. A. Bering. Thyholms apotek blev oprettet 1822 i Søndbjerg af J. K. Ustvald, der tidligere havde haft et apotek i Lemvig. Efter nogle års forløb overtog han Holmgård Mølle i Ydby sogn, og apoteket blev drevet videre af skiftende apotekere. H. A. Bering var den sidste apoteker i Søndbjerg. Året efter at billedet blev taget, 1869, blev apoteket flyttet til Hvidbjerg.

K. S. Deichmann var provst i Hvidbjerg fra 1884 til 1906. Han var gift med en søster til den bekendte

kvindesagsforkæmper Pauline Worm, og de havde en plejesøn, nu afdøde forstassistent Fischer. Tarm. Museet har modtaget nogle billeder af hr. og fru Deichmann, et par kopper, en tobakskasse og et diplom med indskriften: Hr. Provst K. S. Deichmann, Hvidbjerg, tildeles dette Diplom til Minde om fortjenstfuld Virksomhed for: Den frivillige Selvbeskatning til Fædrelandets Forsvar. Diplomet er et minde om provisorietiden og striden om Københavns befæstning. I den politiske brydningstid sluttede en kreds af forsvarsvenner sig sammen om en plan for en frivillig selvbeskatning, og ved de bidrag, der på denne måde kom ind - Ca. 1½ mill. kr. - opførtes bl. a. Garderhøjfortet ved København.

Fra Hvidbjerg stammer endvidere et ølkrus, en hue, en barnekjole og to sjaler, som er skænket af hr. og fru J. E. Jacobsen. Tingene har tilhørt landmand Anders Mikkelsen, f. 1877 i Nr. Hvidbjerg og død 1958 på Hvidbjerg sygehus. Kruset har hans moder ført med sig fra sit hjem i Boddum, da hun i 1865 blev gift, og huen har ligeledes tilhørt hende og hørte med til hendes thylandske folkedragt. Barnekjolen havde Anders Mikkelsen selv på, den dag han blev vaccineret.

Da Nors kirke sidste sommer blev restaureret, blev der under gulvet fundet 19 mønter, som museet har fået som depositum. Blandt mønterne var nogle interessante udenlandske eksemplarer, som kun sjældent optræder i danske kirkefund.

Mønterne var:

- Christian IV. Toskilling 1605.
- Frederik III. Toskilling 1668.
- Christian V. Skilling (norsk) 1675.
- Frederik IV. Skilling 1719. 3 stk.
- Christian VI. Skilling 1735.
- Christian VII. Skilling 1771.
- Christian VII. Skilling 1779.
- Christian VIII. Rb.skilling 1842.
- Christian IX. Enøre 1874.
- England. Henrik III. Long-cross-penny class III b. Canterbury. Nicole 1247-52.
- England. Edward II. 1307-27. Canterbury.
- Irland. Henrik III. Long-cross-penny. Dublin. Richard 1248-72?
- Kuinre. Henrik. Long-cross-penny (1247-77).
- Luxemborg. Johan den Blinde 1307-46. Esterlin. Damvillers.
- Vismar. Søsling 1555.
- Rostok. Skilling. Hans Tengel 1540-48.
- Rostok. Skilling. Hans Kegeler 1560-62. Kegle i venstre undervinkel.

Der var desuden to runde blyplader.

Af enkeltfundne mønter har museet modtaget en toskilling 1620, fundet på Halden af Erenfred Dinsen, en toskilling 1667 (Harald Nielsen) og seks andre mønter (Marie Sørensen, Tingstrup).

Til kirkesamlingen er der kommet to messinglysestager, der stammer fra Vestervig kirke,

skænket af direktør Nyboe Dam, Kbh., og en ornamenteret flise, også fra Vestervig, skænket af læge Toft.

Skomager V. O. Larsen, Svankjær, har givet et brudstykke af en middelalderlig hestesko, fundet ved dræning i engen ved Ørum voldsted.

Museet har fået en hel del større og mindre redskaber til forskelligt indendørs og udendørs arbejde. Johs. Jeppesen, Thorsted, har skænket en væv, der ikke uden besvær og spekulation er blevet samlet og opstillet i kælderen. Der er kommet en plov (Gadegård i Sennels), en rammesav (P. Staursbøll, Villerslev), to høvle og en hakkekniv (fru Thomsen, Vesterstræde), nogle tørveredskaber (Martin Poulsen og forsikringsinspektør Landbo), en vindepind (fyrdirektør A. Legind, Kbh.), et mangeltræ med rulle fra 1854. Det bærer bogstaverne M N D S, som betyder Maren NielsDatter Skyum (Jens Kjær, Skyum), en kikkert, fundet på stranden ved Hanstholm (P. Andersen), en skarøkse (fru Nielsen, Fayesallé), tækkenåle (montør Nielsen og Knud Jensen, Kjeldstrup), en båndhage (et stykke bødkerværktøj) fra 1763 (Johs. Bisgård, Skyum), en symaskine (Per Madsen, Ballerum) og en målestok til fodtøj. Denne sidste er skænket af Marie Sørensen, Tingstrup, hvis fader var skomager i Sennels fra 1882 til 1895 og senere i Tingstrup. Hun skriver, at han brugte den til måltagning til syning af nyt fodtøj: militærstøvler, røjsere, fjerderstøvler, sko og morgensko.

Chr. Barup, Øsløs, har skænket en gammel dyrlægebog og et slåopjem med kølle, som blev brugt til åreladning af heste. Tingene har tilhørt Chr. Barups morfader, Chr. Odgaard, født o. 1800, som var uksamneret dyrlæge i Øsløs. Nu bruger man jo kun åreladning som kur mod visse sygdomme hos husdyrene. I tidligere tid var det en meget mere almindelig sag.

Sognepræst Knud Aagaard, Skjoldborg, skriver i 1802: Henimod St. Hansdag, naar Græsset er i sin bedste Kraft, saavel som ved Juletider, aarelades alle Kreaturer, unge og gamle, baade Heste og Fæhøvder.

Fra Albinus Pedersen, Hillerslev, har museet fået nogle ting, som er fundet i det hus, som Kirstine Toudal ejede i Hillerslev. Kirstine Toudal var plejedatter af Stine Kudsk, og tingene stammer sikkert fra den gård i Nors, hvor Stine Kudsk, der som bekendt var klog kone, boede. Det drejer sig om to jernstempler med bogstaverne P K og N K (Peder Kudsk og Niels Kudsk), som sikkert har været brugt til brændemærkning af dyr, og nogle håndsmedede salvespatler.

Frk. Kibsgård, Århus, har skænket et par kopper, som ligeledes har tilhørt Stine Kudsk.

Af beklædningsgenstande kan nævnes et hjemmevævet kjoleliv, der har tilhørt en kvinde ved navn Else Marie, som boede i Torp o. 1800 (fru sagfører Yde Poulsen) og to par gode hjemmestrikkede, tværribede (blå og hvide) strømper, strikket i 1888 som brudeudstyr af afdøde fru Pedersen, Jyllandsallé 7 (frk. Bangsgård). Fra samme år er en dukke - Frida - fuldt påklædt, skænket af fru Bjerregård. Desuden er der en kyse og en vadsæk (fru Marrebæk, Bedsted), et perlebroderet stykke til en hjørnehylde (fru Helleberg, Vestergade) og en cachedesordre (fru førstelærer Larsen, Møgelvang, tidl. Hørdum). En cachedesordre hører hjemme i klunketiden. Den defineres som: uordenskjul, urydskurv, en kurv, æske eller deslige, ophængt på væggen og bestemt til (foreløbig) opbevaring af forskellige sager. Denne er perlebroderet og syet af fru Larsens bedstemoder.

Af husholdningssager er der kommet en opsats af porcelæn (frk. M. Frost, Torp), flødekande, sukkerskål og kopper (frk. K. Kristiansen), skåle, glas m. m. (Chr. Skårup, Heltborg), lysestage, krus o. a. (Knud Jensen, Kjeldstrup), 2 hunde, stendunk o. m. a. (fru Tange), kaffemølle, temaskine (fru telefonmester Pedersen), en barselpotte (Karl Lauridsen, Vesterby, Vestervig). Desuden nogle billeder (fru Overgård, Askov, frk. Fisker, Chr. Johansen) og to andagtsbøger (fru Eriksen, Søvang).

Guldsmed Henningsen har skænket 11 stkr. knapper og smykker af rav, ca. 100 år gamle, og et stokkebeslag af sølv, som har tilhørt provst Madelung, Sjørring. Et minde om det gamle Thisted er et vægterskilt, som har været båret af rebslager og vægter S. P. Pedersen i slutningen af forrige århundrede. Efter isenkræmmer Sørensen arvede museet tre lange piber og nogle albums med fotografier og desuden en bog med vers, afskrevet kort efter 1864 af isenkræmmer Sørensens moder, som var datter af købmand P. C. Jensen, Strandgade.

Fra 1. april 1958 til 31. marts 1959 havde museet 1455 besøgende. Det var en nedgang på et par hundrede i forhold til forrige år, men i indeværende år er dette antal allerede overskredet på grund af den gode sommer og de mange turister. Vi kunne ønske, at mange flere thyboer vil få lyst til ved lejlighed at se de gamle sager fra Thy og "søge slægtens spor i stort og småt". S.G.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1959, side 150-156)